

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Joannis Schefferi Argentoratensis De Re Vehiculari Veterum Libri Duo

Scheffer, Johannes

Francofurti, 1671

Cap. XIV. De flagellis stimulisqve.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13156

θημὸς) λέγει αὐλοῦς, διὰ τὸ κώδωνας φησὶ προσῆθαι αὐτοῖς, οἱ ἐμφυσῶντες οἱ ἵπποι, ὡς φωνὴν σάλπιγγος ποιεῖν. Γράφει ἔτι: Ὅς εἶχε πάλους τέτταρας ζυγιοφόρους, φημοῖσιν αὐλοῦσιν ἐσομωμένους. Memorabile in his verbis Aeschyli est testimonium. Nam ostendit, genus hoc φημῶν pertinuisse ad eqvos, qvos & ipse πάλους vocat, sicut supra Aristophanes, qvi hinc lucem accipit, nec ad eqvos singulares ita, ut ad eos, qvos adungere ad vehicula solebant. Ob hanc causam enim πάλους ζυγιοφόρους vocat, qvasi tu jugales aut jugarias equas diceret. Sed & illud ἐσομωμένους φημοῖσιν declarare videtur, qvasi κώδωνας illos seu patellas habuerint religatas ad ora, fiscellarum instar. Quæ fortassis causa est verissima, cur φημοὶ αὐλοῖσι sunt dicti. Non qvod φημοὶ hic essent fræni, sicut hactenus intellexerunt apud Pollucem & alibi viri docti, verum qvod fiscellæ ad hunc modum formatæ, ut haberent instar patellæ cymbalivæ, aut tubæ. Quam verissimam sententiam existimo, & propterea Pollucis locum integrè sic expono: Appellatur verò & fiscella quedam tibiata, quia habent appensas codonas, id est, patellas, instar cymbalorum aut orificiorum patentium in tubis, quas cum equi hincientes inflant, edunt sonum veluti tubarum.

Cap. XIV.

De flagellis stimulisque.

Virga. Ράβδος. Κέντρον. Stimulus. Stimulum. Βέντρον. Βέντρον. Μάστιγες. Flagella. Duplex horum genus. Καλάυροϛ. Grotius rejectus. Scholiastes Aroti correctus. Ἰμάδην. Φραγέλλιον. Flagra, flagella, flagelli, scutica, flagra. Hesychius correctus. Angvilla. Monumenta bubula. Βέπληρες. Ἀκονα. Ὑσπλην. Ὑσπλην. Ὑσπλην. Flagrum catenatum ossibus. Interpres Luciani notatus. Αστραγαλὸν ἡμάς. Plutarchi versio notata, & Athenæi, qui exponitur. Μύωπος. Pollux explicatur. Ἐνεργίδες. Scorpiones. Βέντρον. Hesychius emendatur. Κισσός. Alia.

DIximus de armis, qvibus continentur regunturq; equi, ea igitur nunc videamus, qvibus pelluntur & concitantur ad cursum. Horum primum simplicissimumq; virga est. Meminit Curtius lib. VII. cap. 4. in eqvis: *Nobilis equus umbra quoque virgæ regitur.* Earundem usus fuit etiam in jumentis cæteris, ut mulabus, de qvibus Juvenalis Sat. III.

Sed

Sed jumenta vocant, & Sol inclinatur, eundem est.
Nam mihi commota jam dudum mulio virga
Adnuit.

Sic habes in Notitia Imperii depictum mulionem cum virga juxta mulas in carpento Præfecti Prætorio, & Præfecti Urbis Romæ. Sed & ob hanc causam facta constitutio Constantini l. 2. Cod. Theod. de Cursu publico: *Placet, ut omnino nullus in agitando fustetur, sed aut virga, aut certe flagro.* Et fuit olim virgarum usus tam receptus, ut nonnulli populi his solis rexerint animalia quoque sua, non solum concitarint, atque ita virgas habuerint loco frænorum. Lucanus lib. IV. de Massylis:

Et gens quæ nudo residens Massylia dorso
Ora levi flectit frænorum nescia virga.

Idem observatur de Mauris & Mazacibus. Nemefianus Cyneg.

Quodque infrenes, quod liber uterque,
Nam flecti facilis, lasciuaque colla secutus
Paret in obsequium lentæ moderamine virgæ:
Verba sunt præcepta fugæ, sunt verba fræni.

Meminit & Strabo lib. X VII. in Massylis: Μιζοῖς ἵπποις χρώμενοι, ὅξισι καὶ ἰουπειθέσι, ὡς δὲ τὸ πάλας οἰανὺς ἐσθλῶς. *Parvis equis usi, celeribus tamen, adeoque facile parentibus, ut virga regantur.* Ex hoc loco discimus, virgas istas appellasse πάλας. Glossæ veteres: *πάλας, virga, vimen.* Sic Herodianus lib. VII. καὶ ἵπποις ἀγροῖς, ὡς καὶ χαλινῶν ἀνευ, πάλας μόνη τὸν δρόμον τῶν ἵππων κυβερνᾷ. De Numidis loquitur. Verba sic exponit politissimus Politianus: *Equitandi peritissimi, sic, ut equos etiam infrenos virga tantum currentes moderentur.* Post virgas usurparunt νέμρα. Pollux lib. X. cap. 12. τοῖς ἡνιόχοις νέμρων δέει. Vertunt: *Aurigis conveniunt stimuli.* Atque sic habemus in Glossis, nisi quod in neutro genere vocabulo utantur. Ita enim scribunt: *κέληρον, stimulum.* Vulgata ratione legas in lexico Argentoratensi: *Stimulus, νέμρον.* Sed & altera apud Plautum in Menæchmis V. scen. 2.

Iam adstisti in currum, jam lora teneo, jam stimulum in manu est,
Agite equi, facite sonitus ungularum, appareant.

Quibus verbis simul discimus, stimulis & equos consuevisse conci-

tare. Neq; aliud de Græcorum κέντροις produnt. Suidas: Κέντρα, τὰ τῶν ἵππων ἀλκῆτρα. Item paulò ante: τὲς ἡνίοχος κέντρον ὄπισθεν καλεῖται, τὲς τοῖς κέντροις τὲς ἵππους πλεῖστον. Utroq; loco κέντρα dici ait, quibus equi stimulantur. Eadem de causa apud Homerum sunt κέντρον κέντρον ἵππων Il. E. & aliis locis. Hesychius exponit τοῖς κέντροις εἰκόντας καὶ παροτρύνοντας, id est, qui stimulis cedunt parentque. In bubus hoc solenne fuit. Unde Græcis βέντρον, & βέντρον ἐργία. Sic enim vocabant recentiores, non βέντρον ἐργίον, ut Meursius putabat, à non βέντρον, sed βέντρον, pro βέντρον, id est, virga, quia fuit virga acuta. Tibullus:

Et stimulo tardos increpuisse boves.

Item Manilius:

-- Stimulo junctis instat de more juvenis.

Et Perottus: Stimulus proprie instrumentum est, quo punguntur boves. Fuit autem instrumentum hoc nil aliud, quam pertica cum cuspe acuta. De pertica manifestè docet Plautus in Asinariae Act. II. scen. 4. quando Leonida servum verberaturus ait:

Vtinam nunc stimulus in manu mihi sit! --

Et aliquanto post subjungit:

Tanquam, si claudius sim, cum fusti est ambulandum.

Hic enim, quod vocavit ante stimulum, fustem deinde exponit. De cuspe in ea liquet ipso ex vocabulo, cum sit à σίζω, id est, pingo, quod sine cuspe non potest fieri. Videtur autem cuspis illa fuisse vel simplex ipsius perticæ, vel ex ferro acuto, perticæ immisso. Hinc Victor Uticensis lib. I. stimulos ferreos nominatim memorat, quod non erat facturum, si sic omnes fuissent armati. Verba ejus: Quantis sacerdotibus quantisque illustribus onera ingentia ut camelis vel aliis generibus jumentorum imposuerint, neque enarrare, quos stimulis ferreis ad ambulandum urgebant. Neq; alia de causa Philoxenus: Stimulum, κέντρον σιδηρεόν. Et hujusmodi fuere stimuli, quorum meminit Statius lib. VI. in certamine curuli:

Nec jam sufficiunt stimuli, non verbera. --

Item Silius lib. XVI. in simili certamine:

Pro stimulis dorso quatiuntur inania lora.

Expressit eos optimè Rubenus ex lapide antiquo ad portam Nomentana-

mentanam lib. I. Elect. cap. 30. ubi effigies alicujus decurrentis in Circo cum quadrigis. At Græcorum κέντρα paulò aliter exponunt, nempe μάστιγας, quæ sunt *flagella*, ut mox dicam. Scholiastes vetus ad Homeri II. E. κέντρον κέντροις, τὸς τοῖς κέντροις, ὅ ἐστι μάστιγι κεντρουμένους. Atq; ad hunc modum etiam Hesychius: Κέντρον, δόρυ, μάστιξ. Item Eustathius ad II. Ψ. κέντρον ὃ ᾧ σπεύρονται ἵπποι, καὶ ταῦτα ἡ μάστιξ, ᾧ τὸ κεντεῖν. *Centron* verò, quo urgentur equi, idem atque *mastix*, sic à pungendo dictum. Habent pro eodem μάστιγας & κέντρον. An, quod μάστιξ interdum ipsis nudum significaret *flagrum*, id est, baculum, sive fustem? Certè, quod apud Eutropium in Tarquinio Superbo legitur, *fustes* excogitasse, id Suidas in voce σάπερθε effert μάστιγας ξύλινους. Quasi duplex genus fuerit *μαστιγῶν*, unum ἱμάντινον, de quo postea, & alterum ξύλινον, hocq; simplices denotarit fustes. Videturq; idem velle etiam Eustathius, cum ait in superiori loco: Ἰστέον ὃ καὶ ὅτι κυρίως κέντρον, τὸ σίζον ἐστὶ, διὸ καὶ ταύτων παρ' Ὀμήρῳ κέντρον καὶ μάστιξ. Ἐκ τούτου σίζειν γὰρ οὗτοι κεντεῖν ἢ μάστιγι. *Sciendum* verò, quod propriè *centron* sit id, quod pungat, unde secundum Homerum *centron* & *mastix* idem est; Nam à *sting* vendose pungendo dicta *mastix*. Μάστιξ fanè, sicut vulgo fumitur, non pungit, verum verberat. Suidas: Μάστιξ, δι' ἧς τὸν ἵππον πλήττομεν. *Mastix*, qua equum verberamus. Dicit, πλήττομεν, non κεντεῖμεν, aut σίζομεν. Itaq; alia est μάστιξ Homeri, alia vulgaris. Illa κέντρον, id est, stimulus, seu baculus acuminatus, aut cuspide ferrea instructus: hæc cum loris. Pro stimulo Græcos etiam καλάρωπα usurpasse Grotius existimat in Arateis p. 4. Nempe tribuunt Booti. Scholia Arati, quorum Auctor Theon Alexandrinus: βοώτας, καλάρωπα φέρων, ὅ ἐστι ῥόπαλον. Ita editur, cum legendum sit καλάρωπα, ut rectè Grotius notavit. Jam verò Manilius de eodem loquens, Aratumq; exponens:

Quod stimulo junctis instat de more juvenis.

Sed est usus libertate sua Manilius. Aliud enim stimulus, aliud καλάρωπα. Quod vel unus docuerit Hesychius, quando exponit ξύλον ᾧ τὰς βόας βάλλουσι, hoc est, *lignum*, quo boves verberant. Verberari eo boves ait, non pungi, sicut fieri stimulis consuevit. Sed & reliqua figura ejus docet. Eustathius de ea ita habet Iliad. Ψ. καλάρωπα ἢ βυκολικὴ ῥάβδος. Ἔστι ὃ ξύλον καὶ τὸ ἕτερον μέρθεος ῥοπήν ἔχον, ὅ ἐστι καμπύλον.

Calaurops est bubulcorum baculus, est autem fustis ab alterutra parte habens rhopen, id est, curvitatē. Ostendit, fuisse incurvum. Neq; aliter exhibetur in Arāti imaginibus antiquis à Grotio publicatis, cum in Arctophylacis imagine, p. 13. tum in Engonasin, p. 5. At stimuli fuerunt recti, sicut ex quadrigis Rubenianis intelligitur. Sed de bubulcorum baculo dicemus pluribus, & ex professo in nostro de Opilione Commentario. De stimulis hoc annotamus, quod interdum cuspides habuisse videantur satis firmas, sic, ut servire hæ loco possent. Ita enim legimus de Sagmare filio Anath, Iudicum III. Ipse Israëlitas defendit, cassis baculo, quo boves stimulantur, sexcentis Palestinis. Ita habet Castalio. Sed & Junius Tremelliusque: Percussit Peleschtheos sexcentos viros stimulo bovis. Lutherus quoque: Mit einem Ochsenstecken/ id est, baculo boum, quo haud dubie stimulum intellexit. Græci habent: Ἐν τῷ ἀρόροποδι τῶν βοῶν. Quod servavit vulgatus, reddiditque: Percussit de Philistiim sexcentos viros vomere. Sed alterum convenientius videtur. Sicut autem μάστιγες habuere, quæ fuerunt stimuli, sic quoque, quæ fuere flagra seu flagella, non ex baculo nudo, sed alligato illi loro. Docet Eustathius, quando ait ad II. 4. Ἰμάσθλην, ἣ γινε μάστιγα, ὅπερ ἐν μέρεσι τοῦ πᾶν δηλοῖ; Ἦτοι ἐν μόνῃ τῇ ἰμάσθῃ πλεῖον ἔξ αὐτῆς καὶ τῇ ξύλῳ συγκειμένῃν μάστιγα. Himasthlen, aut mastiga, ex parte totum indicans, vel ex loro solo compositam ex ipso simul atque baculo mastiga. Habes manifestè μάστιγα ex baculo & adjuncto illi loro. Et quoniam ex loro, inde quoque ἰμάσθλη dicta est. Hesychius: Ἰμάσθλη, μάστιξ, δὲ τὸ τῇ ἰμάσσειν ὃ ἐστὶ τὸ πλεῖον τῷ ἰμάσσειν. Himasthle, mastix, ab himassein, quod est verberare loro. Fiebat tamen etiam è lino aut junco, plexo more funis. Etymologicum: φραγγέλιον, ἐκ τῆς φραγγέλειον, ὃ σημαίνει σείραν ἐκ σχοίνου περιεγμένην, ἢ κέκληται μάστιξ. Phrangelo, ex phrangeleio, quod significat funiculum ex junco plexum, qui vocatur mastix. Observa, quod ejusmodi mastiga vocaverint φραγγέλιον. Johannis II. de Christo Salvatore: Καὶ ποιήσας φραγγέλιον ἐκ σχοινίων. Quod vulgatus reddit: Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis. Quanquam cum hic nominatim addat ἐκ σχοινίων, de funiculis, videantur habuisse etiam de non funiculis, id est, ut ego explico, de loris. Scholiastes Aristophanis in Acharm. pag. 406.

ἰμάσθλη

Ἰμαδίας, λώρες, φραγγέλια. Τὸ γὰρ παλαιὸν φραγγέλαις ἐτυπλον οἱ λογιῶν αἱ τὲς τῆς ἀγορᾶς. *Coria, lora, phrangelia.* Apud veteres enim phrangeliis cadebant Praefecti eos, qui in foro. Locus observatione dignus, qui ostendit, fecisse CHRISTUM ex more ἀγορανόμων sive λογιῶν, quod adhibuerit φραγγέλιον, seu, ut Scholiastes scribit, φραγγέλιον, in reformato foro rerum venalium. Latinis instrumenta haec sunt *flagra*, seu *flagella*. Glossæ: μάστιξ, *flagellum*. Glossæ aliæ: *Flagellum*, μάστιξ. Atq; ita vulgo. At apud Philoxenum sunt *flagelli*, non *flagella*. Verba ejus: *Flagelli*, μάστιγες. Porro, quoniam ex loris erant coriaceis, hinc in iisdem Glossis antiquis titulo δειδεγμάτων, id est, *de pellibus*, memorantur. Sed & *scuticarum* inde habebant vocabulum, si vulgo credimus. Scuticam enim exponunt flagellum ex pelle, sive loris. Martialis profectò lib. X.

Scuticaque loris horridis Scythæ pellis.

Et est scutica à Græco σκυτάλη, quæ Suidæ βακίηται ἀγοπαγνὴς ἢ φραγγέλιον, id est, illud ipsum, quod supra μάστιγα nominabamus, seu flagellum. Distingvit ramen Horatius scuticam flagellumque, illamque facit minus gravem aut molestam, quando ait Sat. I. scen. 3.

Assit

Regula, peccatis quæ pœnas irroget aquas:

Nescutica dignum, horribili sectare flagello.

Quæ sit utriusque differentia, haud liquet. Puto tamen hic intelligi flagellum non simplex, sed plane *horribile*, id est, non ex loris tantum, sed & rebus aliis compositum, de quibus postea dicemus. Vulgo enim eadem fuisse flagella scuticasque, cenſeo. Flagella sanè per diminutionem sunt à flagris. At flagra scuticæque velut res eadem leguntur in Glossis: *Flagra, scutica*, σκύτη, σκύττα. Ubi nota, *flagram* fœminino genere usurpari. Deinde habemus expressè σκυτάλας ab Hesychio φλαγγέλια expositas, quæ non dubitare possumus, quin sint *flagella*, Græcis recentioribus, quippe qui eadem ratione φλαγγέλιον usurparunt pro Latino *flagellare*. Itaque flagella sunt, quæ alias & scuticæ. Verba Hesychii sunt illa: σκυτάλας βακίηται οἱ αἱ ἰσπηκασίαι καὶ ὁ φεωνεῖσι φλαγγέλια. Ita habet meus Hagenoæ editus. Sed scribendum βακίηται ἢ αἱ, vel, ut habet Phavorinus, sine dubio ex Hesychio, βακίηται.

βακίληαι καὶ αἱ. *Scytale, fustes, vel turmae equestres, vel flagella ex serpenti-
tibus.* Per ἱλας ἰππικὰς, seu turmas equestres, intelligit certum sche-
ma carum, forma scutulæ. Scutula idem est ac rhombus. Fragmentum
incerti auctoris Censorino solitum adjungi cap. 7. *Scutula, id
est, rhombos, quod latera paria habeat, nec angulos rectos.* Hinc ergo
σκυτάλαι illæ acies equestres, quæ aliis ῥομβοειδεῖς. At φλαγγέλια ὄφεων exi-
stimo hic esse, quæ Furiis tribuuntur. Pacatus noster cap. 42.
*Minax umbra ob os ejus oculosque fumantes infernis ignibus tædās, &
crepitantia torto angve flagra quatiebas.* Ficta verò hæc ex angvibus
videntur, cum propter causas alias, tum quia usitatum quondam
fuit scuticas ejusmodi seu flagella facere ex coriis angvillarum, in
quarum locum non ineptè Furia serpentes adhibebant. Glossæ
Isidori: *Angvilla est, quæ coërcentur in scholis pueri, quæ vulgo scutica.*
Nota, scuticas hujusmodi *angvillas* appellatas, sine dubio, quod ex
pelle angvillarum fierent. Vulgares erant ex corio bubulo. Hinc
Plautus in Mostell. Act. IV. scen. i.

Castigabit eos bubulis exuviis.

In Sticho Act. I. scen. i. nominavit *monumenta bubula*, quoniam
commonefaciunt ignavos aut delinquentes. Græci hac de causa
βυπλήξ vocarunt. Phavorinus: βυπλήξ, βέκεντρον, ἢ μάστιξ, γινόμενη δὲ
τῇ μὲν αἰσούσῃ. *Buplex, stimulus, aut flagellum factum ex corii segmine.*
Loquitur de corio bubulo in lora secto, indeque factum flagellum
ostendit, quod est μάστιξ alias, ut superius ostendi. Hesychius:
βυπλήξ, μάστιξ. Vulgo βυπλήξ, βέκεντρον, id est, stimulus, quo urgentur
boves. Glossæ veteres: βέκεντρον, *stimulus.* Etymologici auctor:
Ἀκαινα ἔστι ῥά βῆμα, τὸ καλούμενον βέκεντρον. Ostendit, baculum fuisse ita
nominatum, sicut supra docebamus, eumque alias & ἀκαιναν vocari
solitum. De quo & Hesychius: Ἀκαινα μέτρον τῆς βέκεντρον ἐν ᾧ ἀροτριῶντες
κενύσσι. *Acena, mensura, vel stimulus, quo arantes pungunt.* Sed præter
baculum ejusmodi, stimulantibus bubus factum, βυπλήξ significat &
flagellum, ex corio bovino in lora secto, quo verberabant. Aliquan-
do hæc flagella etiam ex pilis leguntur habuisse, præsertim suum
vel porcorum, unde quoque ὕσπηγας vocabant. Auctor Etymologi-
cæ Magni: Ὑσπηγας, φραγγέλιον, ἀφελήρια, βέκεντρον. Λέγεται ὡς τὰ τῶν τριχῶν
τῶν

τῶν ὑῶν, τῆς τῶν χοίρων γίνεσθαι πλὴν μάστιγα. *Hysplex, flagellum, carceres, lorum, ita dicitur, quod sit flagellum ex crinibus suum, seu porcorum.* Helychio est ὑστρίχης. Verba ejus ista sunt: ὑστρίχης, μάστιξ πεπλεγμένη ἐξ ὑείων τριχῶν. *Hystrichis, flagellum, plexum ex crinibus suum.* Et sic Scholiastes vetus Aristophanis in Pace: ὑστρίχης, ἢ ἐξ ὑείων τριχῶν μάστιξ. *Hystrichis flagellum ex crinibus suillis.* Observa, quod Helychius exponat πεπλεγμένην, hoc est, *plexam* ex ejusmodi crinibus. Nam habebant alias ex corio, cui crines adhuc adhærebant. Quod genus Aristophani est ὕστριξ, si est fides Suidæ. Ita enim ipse ait: ὕστριξ, ἐκ δέρματος μετ' αὐτῶν τῶν τριχῶν μάστιξ. *Hystrix est flagellum ex corio cum ipsis adhuc pilis.* Dubitant viri eruditi, quæ corium oporteat intelligi, suisne, an hystricis, quod est Lybiæ animal. Mihi de hystrice nil credibile videtur, cum quia fera est, & peregrina, & captu minime facilis, tum quia non tam τριχὺς habet sive crines, quam κέντρα, id est, aculeos. Unde forsitan & auctor Etymologici: ὕστριξ, ὕστριχ, ἢ ἐκ τῶν τριχῶν τῶν ὑῶν μάστιξ. *Hystrix, flagellum ex pilis suum.* Facit clarè non ex hystricis aculeis, sed pilis suum hystricem, quos fuisse in ipso corio relictos ex Suida intelligimus. Putamus autem factum hoc partim eo, quo sic essent durabilia flagella, partim eo, quod acrius urerent, & stimulerent. Habent enim pili tales setæq; aculeorum instar. Quo fine aliquando flagellis addere consueverant & ossa. Apulejus lib. VIII. *Asin. Arrepto deinde flagro, quod semiviris illis gestamen est, contortis taniis lanosi velleris prolixè fimbriatum, & multijugis talis ovium tessellatum, indidem sese multimodis commulcant ictibus.* Et paulò post: *Cunctis stramentis me renudatum ac de quadam quercu destinatum flagro illo pecuinis ossibus catenato verberant.* Ubi *catenatum ossibus* appellat, quia habebat talos illos longa serie catenæ instar innexos loris, vice frequentium nodorum. Lucianus, unde ista sumsit Apulejus, ita habet: καὶ τὰ σπράματά με πάντα περισπᾶσάντες, γυμνὸν ἤδη προσδύσαντες με δένδρῳ μεγάλῳ, εἴτα ἐκείνῃ τῇ ἐκ τῶν ἀσραγάλων μάστιγι παίωντες. Quod interpret non intelligens ita reddidit: *Fuste ex nervis facto me ad necem verberant.* Quasi ἐκ τῶν ἀσραγάλων μάστιξ, fustis esset ex nervis. Μάστιξ non est fustis, sed flagellum, ἀσραγάλοι vero non nervi, verum tali. Crates apud Pollucem istiusmodi

flagellum appellavit μάστιγα ἀσπραγαλώτιον. Verba Pollucis lib. X. cap. 12. Παρά ὃν κράτησι ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ἀσπραγαλῶν τις μάστιξ ὀνόμασται. Etiam in his Gualtherus lapsus est: Vertit enim: *Apud Cratetem verò in Festis Flagellum nodosum nominatur: Cum debuisset, flagellum talis catenatum sive tessellatum, Apuleji exemplo. Meminit & Eustathius ἀσπραγαλῶν μάστιγας ad Iliad. Φ. item Plutarchus adversus Colotem circa finem, ubi ait: Οὐδὲ μάστιγας ἐλευθέρας δέδμεν, ἀλλὰ τῆς ἀσπραγαλῶν ἐκείνης, ἥ τὰς Γάλλους πολυμελῆς ἐν τοῖς Μηρῶσι κολλάσει.* Quæ verba sic interpretes reddidit: *Et ne liberali quidem dignus flagello, sed nodoso illo, quo Gallos in Magna Matris sacris delinquentes puniunt: Cum rectius vocasset flagellum talis armatum, vel, ut Apulejus dixit, catenatum, cuius locum eleganter hic illustrat, ostenditque hoc solenne Gallorum, sive Sacerdotum Cybeles, Matrisve Deorum, fuisse supplicium per hujus generis flagella. Unde Apulejus quoque flagrum, quod semi-viris illis gestamen est, appellavit. Usurparunt & Parthi, de quorum Rege Posidonius lib. XXIII. tradit, quod amicos, ad cœnam ad se vocatos, eo consueverit castigare. Verba extant apud Athenæum lib. IV. cap. 13. ῥάβδους καὶ ἱμάσι ἀσπραγαλώτοις μάστιγας.* Quod interpretes ita vertit: *Virgis lorisque nodosis, quia innexi tali sint, verberatur. Mallem ego: Virgis, in quibus lora cum implexis talis.* Nam ῥάβδους καὶ ἱμάσι posuit, non res diversas, verum unam intelligens, flagellum scilicet, ex virga sive baculo & loris istiusmodi concinnato, pro ῥάβδους ἱμασίναις. Non autem ossibus solummodò, sed & brevibus aculeis ista flagellorum lora veteres armabant. Meminit Constantinus Imperator l. 2. Cod. Theod. de Curfu Publ. *Quoniam plerique, inquit, nodosis & validissimis fustibus inter ipsa currendi primordia animalia publica cogunt, quicquid virium habent, absumere, placet, ut omnino nullus in agitando fuste utatur, sed aut virga, aut certe flagro, cuius in capite infixus brevis aculeus pigrescentes artus innocuo titillo poterit admonere.* Non existimo sermonem esse hic de stimulo, sed vero flagro, id est, baculo cum loris, qualis alias flagellum. Hinc enim Philoxenus: *Flagrum, σκούτ.* Sed nec hodie cessavit penitus istiusmodi flagrorum sive flagellorum usus. In extremo lori capite addunt ferrum stimulis minutis asperatum

asperatum instar ferri in calcaribus. Suspicioq; plane ex hac causa
 μύωπας retulisse inter instrumenta aurigarum Pollucem lib. X. c. 12.
 τοῖς ἡνίοχοις, αἰτ, κέντρον, μάστιγαν, μύωπων, ἐγκνήριδας. Nam μύωπας seu calca-
 ria alia, qvalia calcibus pedum alligari solent, quo pacto spectare ad
 aurigas potuerint, non dispicio, quippe qui non eqvis, sed vehiculis
 insidere solerent. Nec fortassis aliorum spectant ἐγκνήριδας. Item
 enim alias est ἐγκνήρις & μύωψ. Certè velut singulare ac diversum no-
 tat in equestribus instrumentis ἐγκνήριδας τοῖς ποσὶ καὶ τὰς πτέρνας οἱ ἵπποι
 οὐκ ἐπιδύντο, id est, calcaria, quæ calcaneis pedum equestres alligant,
 quod necesse fuisse non videtur, si id ipsum instrumentum usu
 simili paucis versibus ante prodidisset. Sed nec κέντρον simplex in-
 nuere videtur, cui alias sine dubio subiecisset statim, nec inferuisset
 μάστιγας. Postremo etiam Grotius sic exponit *scorpiones*, qui legun-
 tur III. Reg. cap. 12. ubi vetus Interpres: *Ego cedam vos scorpionibus.*
Scorpionibus, inquit, id est, flagellis aculeatis ad modum scorpionum.
 Solebant autem flagella modo unam teniam, funiculum, vel
 lorum, modo duo plurave habere. De uno res vulgata est. Et agnos-
 cit supra Eustathius μάστιγα δὲ ἱμαντὸς καὶ ζύλης, quod nisi de uno loro
 accipi non potest. Sed & in antiquis monumentis ita cernas atq;
 nummis. De pluribus colligimus ex monumentis aliis. Neq; aliam
 ob causam Johannes de flagello CHRISTI Salvatoris, loco superi-
 us nominato: Φαργέλλειον ἐκ σχοινίων, hoc est, flagellum non ex uno,
 verum pluribus funiculis. Non est, ut hic funes cogitemus plexos;
 singuli pro se alligabantur. Unde Martialis etiam de scutica, lib. X.
 ep. 61.

Scuticæque loris horridis scytæ pellis.

Vocat *lora horrida* unius scuticæ in plurali, & quidem *horrida* opi-
 nor, quod essent pilis adhuc obsita & aspera, sicut supra demonstra-
 vimus fuisse usitatum. Quomodo & Apulejus *flagrum contortis tæ-
 niis LANOSAE velleris fimbriatum* dixit, & tæneas plures de flagro
 uno usurpavit. Sed en tibi flagella ex marmoribus veteribus ludo-
 rum Circensium expressa.

Primum flagellum est ex sepulchro marmoreo, in ædibus Colu-
mnensibus ab Onuphrio in figura L propositum. Secundum ex-
tat apud eundem in figura G. Tertium est ex tabula Fulginienfi,
ibidem p. II. publicata. E quibus discas porro, non eodem modo
istas tancias coriaceas seu lora consuevisse ad bacillos firmare; Alii
namque ea circumligabant capiti, ut ex imagine secunda cernitur;
alii inferebant veluti in summo. Et hæc quidem sunt flagella vete-
rum. Ad quæ ignoro, an referre debeam & βένευρα. Meursius qui-
dem ita habet in Glossario: Βένευρον, flagellum è nervis bubulis. Sed
revera fuit non è nervis bubulis, verum ipse nervus bubulus, sicut
vox ostendit. Nervus autem bubulus, bovis genitale, quomodo &
alias hoc sensu nervus invenitur. Latini *tauream* appellarunt. Quo-
modo Juvenalis Sat. VI.

— — — *Taurea punit*

Continuo flexi crimen, facinusque capilli.

Taurea hic nervus bubulus, Græcis recentioribus βένευρον. Atque ideo
in Onomastico veteri Petri Danielis apud Turnebum habes: *Tau-
rea, plaga, nervi*. Adde, quæ notavimus ad Mauritium nostrum
pag. 524. Quamquam aliquando *taurea* non tam ex pene bubulo
quam corio fuisse videantur, & sic rectè referri posse inter flagella.
Quomodo ex hac causa legimus in Lexico Argentoratensi: *Tau-
rea, πινός*. Et apud Hesychium est, *μάπανα, μάστιξ, πάλος, γαυρία*, cum
scribendum sit, quod pridem viri docti monuerunt, *μάπανα*, item
ταυρία. Sequiturque mox, *μάπανα, γῆ ταυρία*. Ubi illud γῆ ineptum de-
lendum est, locusque sic scribendus: *μάπανα, τῇ ταυρίᾳ*. Verba sunt
desumpta

desumpta ex veteri Magistro, qui hanc expositionem annotaverat ad locum alicujus Poëtæ, apud quem hoc casu ea vox occurrebat. Cæterum, uterque locus Hesychii ταυρεῖαν exponit μάραγναν, μάραγνα verò μάστιξ. Pollux lib. X. cap. 13. ὁ μὲν τοι πλάτων ὁ κωμικὸς ἐν Κλεοφῶντι, μάραγναν πλὴν μάστιγα ὠνόμασεν. *Plato comicus in Cleophonte flagellum maragnan appellavit.* Sic igitur & ταυρεῖα sive taurea flagellum erit. Verum taurea nonnunquam quoque *per vus*, quod est plane βένευρον. Hesychio est κισσηρίς. Sic enim habet: κισσηρίς, βένευρον. Quod vocabulum videtur ei inditum ab κισῶ, cujus meminit Etymologici auctor, deducitque à κίειν, velut ea pars, in qua sedes desideriorum atque voluptatis. Sed ad alia procedendum.

Cap. XV.

De axungia & similibus.

Axungia. Ungven. ἄπῳ. Στέαρ. Lexicon Argentoratense corrigitur. Ὀξύγιον. Arbina. Hesychii lectio defensa contra Salmasium & Meursium, & explicata. Ἀξύγιον. Ἀξύγιον. Moschopulus emendatur. Amurca. Sufflamen. A Salmasio dissentitur. Ἀγκύριον τροχῶν. Ἐπιχλιδς, τροχόπεδον. Succula. Comenius rejicitur.

ARma memoravimus, quæ ad eqvos spectant; restant illa, quæ ad vehicula. Nam cum etiam in illis culpa quædam possit residere, quo minus commodè facileve duci queant, ei occurrendum erit. Culpa ejus maximum in rotis est axeqve: Nisi enim volubilitas earum ratione aliqua juvatur, ægrè solent circumagi, præcipuè, si vehiculum onere aliquo sit grave. Hac de causa pridem coëptum, ut ungantur axes pingvi medicamine, quod *axungiam* Latini nominarunt. Rectè namque Vossius in Etymol. *Axungia ita dicta, quod ea currum axes ungantur, ut facilius circa eas volvantur rotae, brevique tempore majus conficiant spatium.* Et confirmat Plinius lib. XXVIII. cap. 9. *Axungia antiqui maximè axibus vehiculorum perungendis ad faciliorem circumactum rotarum utebantur, unde nomen.* Palladius simpliciter appellat *ungven*, lib. I. t. 17. *Tantum sumes ungvinis, quod vocamus axungiam.* Græcis ἄπῳ est. Tzetzes ad Hesiodum: πλῆμνα εἰσι τὰ ξύλα, τὰ πρὸ ἄξονι ἀντερείδοντα, εἰς ἀπολλάκῃς καὶ ἄπῳ ἐμβάλλουσιν οἱ γεωργοί, ὅπῃ τὰ ταχέως διατρέχειν πλὴν ἅπασαν